

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP – 4101-009-03/2014

P/14/042

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

ul. Krakowska 28, 45-075 Opole

T +48 77 449 70 00, F +48 77 449 70 44

lop@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/042 Poszukiwanie osób zaginionych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Zbigniew Łupicki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 90780 z dnia 2 lipca 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1, 2)
Jednostka kontrolowana	Komisariat Policji w Otmuchowie ¹ , ul. Sienkiewicza 9, 48-385 Otmuchów
Kierownik jednostki kontrolowanej	Nadkomisarz Robert Wisiorek ² - Komendant Komisariatu (dowód: akta kontroli str. 3, 4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości³ działalność kontrolowanej jednostki w zakresie poszukiwań osób zaginionych oraz identyfikacji NN zwłok w okresie od 1 lipca 2012 r. do 29 lipca 2014 r.

W Komisariacie czynności w celu odnalezienia osób zaginionych oraz identyfikacji NN zwłok, co do zasady prowadzono zgodnie z Zarządzeniem Nr 124 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 czerwca 2012 r. *w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanych zwłok oraz szczątków ludzkich*⁴. Stwierdzone nieprawidłowości, polegające na naruszeniu obowiązków określonych w tym zarządzeniu, w ocenie NIK nie miały bezpośredniego wpływu na skuteczność kontrolowanych działań i polegały na:

- błędnym zakwalifikowaniu, w jednym przypadku, osoby zaginionej do kategorii II pomimo, że okoliczności tego zaginięcia wskazywały na zasadność przyjęcia kategorii I,
- zwłoce w złożeniu do Komendy Głównej Policji⁵ dwóch wniosków o poszukiwanie obywateli Rzeczypospolitej Polskiej za granicą oraz we wprowadzeniu do ewidencji policyjnej danych o zidentyfikowaniu NN zwłok,
- braku uczestniczenia policjanta prowadzącego identyfikację w czynności oględzin i otwarcia NN zwłok.

¹ Dalej: Komisariat.

² Od 1 lutego 2010 r., dalej: Komendant.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁴ Dz. Urz. KGP poz. 29, dalej: Zarządzenie Nr 124.

⁵ Dalej: KGP.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działania związane z poszukiwaniem osób zaginionych

1.1. Przyjmowanie zawiadomień o zaginięciu osób zaginionych

Opis stanu
faktycznego

W Regulaminie Komisariatu z dnia 13 października 2013 r. nie wskazano zadań, jak też obowiązków w zakresie poszukiwań osób zaginionych oraz identyfikacji NN zwłok. Również w zakresach czynności pięciu funkcjonariuszy Zespołu Kryminalnego Komisariatu⁶, którym powierzano zadania objęte niniejszą kontrolą, nie ustalono takich obowiązków.

(dowód: akta kontroli str. 5-10, 75-92, 128-139)

Z wyjaśnień złożonych przez Komendanta oraz dokumentacji z prowadzonych poszukiwań zaginionych oraz identyfikacji NN zwłok wynika, że czynności w tym zakresie prowadzone były przez funkcjonariuszy Zespołu Kryminalnego⁷, przy czym osobą wyznaczoną do prowadzenia poszukiwań zaginionych był Detektyw Zespołu Kryminalnego P. Prochoń⁸, a nadzór, zgodnie z § 9 ust. 1 pkt 1 Regulaminu, sprawowany był przez Zastępcę Komendanta, tj. asp. sztab. J. Gitlara. Wg przyjętej w Komisariacie zasady, zgłoszenia o zaginięciu przyjmowane były przez funkcjonariusza z Zespołu Kryminalnego (w pierwszej kolejności), a w przypadku nieobecności takiej osoby, przez innego funkcjonariusza pełniącego służbę lub przez dyżurnego. Funkcjonariusz przyjmujący zgłoszenie zobowiązany był do wprowadzenia informacji o zaginięciu do systemu KSIP⁹, a w przypadku braku uprawnień do obsługi systemu, rejestracji dokonywał wzywany do Komendy Detektyw Zespołu Kryminalnego lub zawiadomienie przesyłane było faksem do Komendy Powiatowej Policji w Nysie¹⁰, celem zarejestrowania w KSIP.

(dowód: akta kontroli str. 39, 49, 55, 65, 67, 73, 74)

W okresie objętym kontrolą na 29 funkcjonariuszy w Komisariacie, pięciu zatrudniono w Zespole Kryminalnym. Staż tych funkcjonariuszy w Policji wynosił od trzech lat i dwóch miesięcy do 27 lat i 11 miesięcy¹¹, a w komórce prowadzącej poszukiwania zaginionych od jednego roku i trzech miesięcy do 19 lat. Staż w Policji pięciu funkcjonariuszy Zespołu Dyżurnych, którzy również prowadzili sprawy z kontrolowanego zakresu, przedstawiał się następująco: 24 lata i 11 miesięcy; 23 lata i dziewięć miesięcy; 15 lat i dwa miesiące, 14 lat i osiem miesięcy oraz sześć lat i osiem miesięcy, a w Zespole Dyżurnych odpowiednio: rok i dziewięć miesięcy; osiem lat; dwóch funkcjonariuszy po trzy lata i dwa miesiące, a jeden funkcjonariusz osiem miesięcy.

Żaden z funkcjonariuszy ww. zespołów nie został objęty przeszkoleniem z zakresu prowadzenia poszukiwań zaginionych i identyfikacji NN zwłok.

W powyższym zakresie Komendant wyjaśnił, że w latach 2012-2014 KGP nie przedstawiała ofert kursów specjalistycznych dotyczących ww. zagadnień, a KPP również nie ujmowała takich tematów w harmonogramach szkoleń. Komisariat

⁶ Kartach opisu stanowiska pracy.

⁷ Zespół Kryminalny prowadził poszukiwania wszystkich osób zaginionych, w tym nieletnich.

⁸ W kartach opisu stanowiska pracy detektywa z 1 grudnia 2009 r., a następnie z 2 lipca 2014 r. zapisano odpowiednio: podejmowanie niezbędnych czynności zmierzających do ustalenia miejsc pobytu osób poszukiwanych i zatrzymanych, bezpośrednie prowadzenie spraw poszukiwawczych zgodnie z obowiązującymi przepisami.

⁹ Krajowy System Informacyjny Policji.

¹⁰ Dalej: KPP.

¹¹ Staż poszczególnych funkcjonariuszy przedstawiał się następująco: 27 lat i 11 miesięcy; 23 i 11; 22; 23 i 4; 9 i 8; 7 i 3; 7 i 11 oraz 3 lata i 2 miesiące, a staż w komórce prowadzonej poszukiwania odpowiednio: 14 lat i 6 miesięcy; 19; 1 i 6; 8 i 4; 4 i 5; 3 i 1; 4 i 1 oraz 1 rok i 3 miesiące.

samodzielnie nie występował z wnioskiem o przeprowadzenie takich szkoleń, uznając, że powyższa tematyka nie jest jednym z ważniejszych zagadnień wymagających przeszkolenia wśród policjantów Komisariatu, a wnioskując do KPP o tematy szkoleń kierowano się bieżącymi potrzebami wynikłymi w toku realizacji ustawowych zadań.

W ankietach, które na potrzeby niniejszej kontroli zostały wypełnione przez funkcjonariuszy wykonujących czynności związane z poszukiwaniem zaginionych i identyfikacją NN zwłok, wszystkie osoby wskazały na złe funkcjonowanie systemu szkoleń dotyczących realizowanych w tym zakresie zadań, jak też na potrzebę przeprowadzenia takich szkoleń zarówno na szczeblu centralnym jak i lokalnym.

(dowód: akta kontroli str. 93-95, 103-108)

Kontrola sposobu przyjmowania i rejestrowania zawiadomień o zaginięciach oraz jednego przypadku identyfikacji NN zwłok wykazała, że stosowana procedura przyjmowania i rejestrowania ww. zdarzeń była poprawna.

(dowód: akta kontroli str. 7-10, 73, 74)

Nadzór nad poszukiwaniami osób zaginionych i identyfikacją NN zwłok sprawowany był przez Komendanta i jego Zastępcę, co dokumentowano wpisami poleceń i uwag dokonywanymi w kartach nadzoru służbowego. W przypadku dwóch spraw dotyczących zaginięć osób, których do dnia zakończenia kontroli NIK nie odnaleziono¹², w dniu 29 października 2013 r. funkcjonariusz Zespołu Poszukiwań KPP przeprowadził kontrolę postępowań poszukiwawczych, co odnotowano w karcie kontrolnej sprawy. Inne kontrole, jak też audyty dotyczące ww. obszaru nie były w Komisariacie prowadzone.

(dowód: akta kontroli str. 213, 224)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że brak jednoznacznego przypisania funkcjonariuszom zadań objętych niniejszą kontrolą, jak również brak objęcia odpowiedzialnych za poszukiwania zaginionych oraz identyfikację zwłok szkoleniami dotyczącym m.in. zadań wynikających z treści Zarządzenia Nr 124, stwarza ryzyko występowania nieprawidłowości w tym obszarze - również w jednostce, w której 11 funkcjonariuszy z 12 ankietowanych oceniło, że zna dobrze przepisy tego Zarządzenia. Wyniki tej ankiety wskazują też, że takie ryzyko może wynikać z ograniczeń kadrowych¹³ oraz braków zaopatrzenia w sprzęt teleinformatyczny¹⁴.

(dowód: akta kontroli str. 103-108)

Opis stanu
faktycznego

W okresie od 1 lipca 2012 r. do 10 lipca 2014 r., w Komisariacie zarejestrowano 47 przypadków zaginięć osób.

Z ww. spraw 36 dotyczyło zaginięcia osób poniżej 18 roku życia (w tym 26 zgłoszeń kierownictwa Domu Dziecka w Jasienicy Górnej dotyczących ucieczek siedmiorga dzieci, dziewięciu zgłoszeń ucieczek z domu rodzinnego pięciorga dzieci oraz jednego zaginięcia niepełnoletniego przebywającego czasowo w Otmuchowie).

Z ww. liczby spraw, 17 postępowań zostało zakończonych do jednego dnia od dnia zgłoszenia; 20 do 10 dni, jedno postępowanie trwało 15 dni, a jedno 27 dni. Siedem postępowań było prowadzonych dłużej niż 30 dni (trzy z nich zostały zakończone po upływie odpowiednio 287, 84 i 38 dni). Pięć niezakończonych postępowań, wg stanu

¹² KR.5471.4.2013 i Kr.5471.5.2013.

¹³ Wskazywano aby sprawy dotyczące poszukiwania osób zaginionych realizowane były w ramach od jednego do dwóch etatów.

¹⁴ Sześciu ankietowanych uznało że zaopatrzenie w sprzęt teleinformatyczny, biurowy oraz transportowy uniemożliwia prawidłową realizację zadań, lecz podali, że brakuje jedynie skanera oraz lepszego dostępu do Internetu.

na dzień kontroli trwało: 398, 380, 34, 34 i 17 dni (ostatnie z ww. zostało wszczęte na podstawie zgłoszenia z dnia 23 czerwca b.r.).

Spośród 47 zawiadomień o zaginięciu osób, do szczegółowej kontroli wybrano próbę 15 zawiadomień¹⁵, w tym dwa dotyczące osób zakwalifikowanych do kategorii I, siedem do kategorii II i sześć do kategorii III. Wśród ww. sprawa cztery nie zostały zakończone do dnia kontroli (dwie II kategorii i dwie III kategorii, przekwalifikowane po 30 dniach od zaginięcia do II kategorii).

dowód: akta kontroli str. 14-17, 255-269)

W każdym zbadanym przypadku funkcjonariusze przyjmujący zawiadomienie o zaginięciu, stosownie do postanowień § 4 Zarządzenia Nr 124 ustalali m.in. dane personalne osoby zaginionej, cechy wyglądu zewnętrznego z uwzględnieniem znaków szczególnych, dane dotyczące ubioru i przedmiotów posiadanych w czasie zaginięcia oraz stanu zdrowia, jak też uzyskiwali informacje dotyczące poprzednich oddaleń z miejsca pobytu. Zawiadomienia były niezwłocznie rejestrowane w ewidencji policji oraz sporządzano notatki służbowe zawierające dodatkowe ustalenia i informacje uzyskane w trakcie przyjmowania zawiadomień. W przypadku zaginięć osób zakwalifikowanych do I kategorii notatki przekazane były do komend o których mowa w § 5 ust. 2 Zarządzenia nr 124¹⁶.

Na podstawie danych uzyskanych w trakcie przyjmowania zawiadomienia, prawidłowo kwalifikowano osoby zaginione do jednej z trzech kategorii zdefiniowanych w § 2 ust. 1 pkt 2, 3 i 4 Zarządzenia Nr 124¹⁷, za wyjątkiem jednego przypadku, który opisany został poniżej.

(dowód: akta kontroli str. 50-52, 61-63, 109-110, 140-151, 154, 155, 255-269)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W sprawie o sygnaturze nr KR.5471.1.2014 funkcjonariusz Zespołu Kryminalnego przyjmująca zgłoszenie zakwalifikowała osobę zaginioną do kategorii II pomimo, że z informacji uzyskanych w trakcie przyjmowania tego zgłoszenia wynikało, iż istnieją przesłanki do zakwalifikowania zaginionej do kategorii I (w dniu 21 maja 2014 r. osoba ta próbowała popełnić samobójstwo i od 23 maja do 24 czerwca 2014 r. przebywała na leczeniu w szpitalu psychiatrycznym, a w chwili zaginięcia przyjmowała leki psychotropowe).

(dowód: akta kontroli str. 165-183)

Powyższe naruszało postanowienia § 2 ust. 1 pkt 2 Zarządzenia nr 124, gdyż do kategorii I należy kwalifikować osoby wskazujące na realną możliwość popełnienia samobójstwa (lit a).

Funkcjonariusz przyjmująca zawiadomienie wyjaśniła, że z przekazanej przez osobę zgłaszającą informacji wynikało, że *jej matka leczy się z powodu nerwicy, lecz nie ma zakłóceń czynności psychicznych, nie jest osobą upośledzoną i może swobodnie kierować swoim postępowaniem.*

¹⁵ Numery spraw: KR.5471.3.2012; KR.5473.5.2012; KR.5471.16.2012; KR.5471.1.2013; KR.5471.2.2013; KR.5471.3.2013; KR.5471.4.2013; KR.5471.5.2013; KR.5473.13.2013; KR.5473.15.2013; KR.5471.1.2014; KR.5473.1.2014; KR.5471.2.2014; KR.5471.3.2014 i KR.5473.25.2014.

¹⁶ Zgłoszenia przyjęto w Komisariacie, a rejestracji dokonała KPP w Nysle. Materiały rejestracyjne po zakończonym postępowaniu zostały przekazane przez KWP do Komisariatu.

¹⁷ Nie ustalenie m.in. w 11 zgłoszeniach grupy krwi zaginionych oraz ubioru pięciu zaginionych i posiadanych przez dziewięć zaginionych przedmiotów w chwili zaginięcia, w związku z nie podaniem takich danych przez zgłaszających nie spowodowało utrudnień w ich poszukiwaniu.

Po leczeniu szpitalnym oświadczyła, że już nigdy nie podejmie próby popełnienia samobójstwa i będąc w domu zachowywała się normalnie. Zdaniem składającej wyjaśnienia, powyższe wskazywało na brak realnych możliwości popełnienia przez zaginioną samobójstwa.

(dowód: akta kontroli str. 96)

W ocenie NIK przesłanką wystarczającą do zakwalifikowania osoby do kategorii I jest realna możliwość popełnienia przez osobę samobójstwa, a nie pewność co do tego zdarzenia. W tym przypadku zachodziła taka możliwość z uwagi na przytoczone w zgłoszeniu fakty.

Zakwalifikowanie osoby zaginionej do kategorii II skutkuje podejmowaniem czynności poszukiwawczych przewidzianych w § 9 ust. 2 ww. Zarządzenia, a nie czynności których podjęcie przewiduje § 9 ust. 1 (w szczególności przeprowadzenia penetracji terenu ostatniego miejsca pobytu z wykorzystaniem dostępnych sił i środków, szczegółowego rozpytania osób, które miały kontakt z zaginioną, dokonania sprawdzenia szpitali, uzyskania aktualnej fotografii osoby zaginionej).

Z dokumentacji dotyczącej prowadzonych poszukiwań wynika, że faktycznie podjęto niektóre czynności poszukiwawcze przewidziane w przypadku osób zakwalifikowanych do I kategorii, w tym dokonano penetracji terenu ostatniego pobytu zaginionej, uzyskano jej aktualną fotografię. W ocenie NIK, jakkolwiek działania te należy uznać w pełni za celowe, to dobór metod poszukiwawczych nie może wynikać z dowolnych decyzji prowadzącego poszukiwania, lecz ma być adekwatny do ustalonego charakteru zaginięcia (opisanego poszczególnymi kategoriami) determinującego zakres podejmowanych działań.

Z dokumentacji kontrolowanej jednostki wynikało, że zaginiona sama powróciła do miejsca zamieszkania, po około 14 godzinach od zgłoszenia zaginięcia.

(dowód: akta kontroli str. 103-108, 182, 183)

Opis stanu
faktycznego

1.2. Sposób i zakres poszukiwań

Kontrola dokumentacji 15 spraw dotyczących poszukiwań zaginionych wykazała, że we wszystkich przypadkach funkcjonariusze prowadzący poszukiwania przeprowadzali czynności wymagane Zarządzeniem Nr 124, w zakresie co najmniej określonym dla poszczególnych kategorii zaginięć. W każdym przypadku, w uzasadnionych sytuacjach patrol Policji niezwłocznie dokonywały penetracji miejsc ostatniego pobytu i zamieszkania, rozpytywano mieszkańców gminy, jak również występowało do innych komisariatów Policji z prośbą o dokonanie sprawdzenia tych miejsc (w przypadku osób pochodzących z innych gmin lub mogących przebywać na ich terenie). Nie stwierdzono przypadków zwłoki, jak też zaniechań przy podejmowaniu czynności przewidzianych dla poszczególnych kategorii zaginięć.

Ze względu na odnalezienie osób zaginionych zakwalifikowanych do kategorii I do dwóch dni od dnia zaginięcia, odstąpiono od pobrania materiału biologicznego do analiz DNA.

Jedyny przypadek zwłoki wystąpił przy podejmowaniu czynności dotyczących poszukiwania osób za granicą, co opisano w pkt 1.3. niniejszego wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 270-294)

W badanym okresie wystąpiły dwa przypadki zaginięć osób, których czas poszukiwania był dłuższy niż 180 dni¹⁸. Materiał biologiczny do oznaczenia kodu DNA tych osób pobrano od osób spokrewnionych po upływie odpowiednio 145 i 174 dni od dnia zgłoszenia zaginięcia. W obydwu przypadkach Komisariat zlecił oznaczenie kodu genetycznego DNA z pobranego materiału biologicznego przed upływem 180 dni. Po upływie roku od dnia wszczęcia prowadzący sprawy zgodnie

¹⁸ KR.5471.4.2013 i KR.5471.5.2013.

z postanowieniem § 17 ust. 1 Zarządzenia Nr 124 sporządził analizy i ocenę wykonanych w sprawie czynności poszukiwawczych wraz z wnioskami i planem dalszych działań poszukiwawczych, a następnie przesłał je do KWP¹⁹.

W kontrolowanym okresie we wszystkich trzech przypadkach zaginięć²⁰, w których okres poszukiwania osób zaliczonych do kategorii III przekroczył 30 dni od daty zawiadomienia, Komisariat zgodnie z zapisem § 10 ust. 4 Zarządzenia Nr 124, przekwalifikowywał zaginioną osobę do kategorii II i podejmował czynności przewidziane dla tej kategorii.

W przypadkach uzyskania informacji mogących mieć znaczenie dla prowadzenia czynności poszukiwawczych, podejmowano czynności mające na celu ich zweryfikowanie²¹.

(dowód: akta kontroli str. 208-211, 290-294)

Wszyscy ankietowani funkcjonariusze wskazali na skuteczność systemu KSIP²² w typowaniu NN osób i NN zwłok, lecz 11 uważało, że wykonywanie takich typowań jest czasochłonne.

(dowód: akta kontroli str. 103-108)

W badanym okresie wystąpiły trzy przypadki wysłania materiału biologicznego do laboratorium celem oznaczenia DNA. W dwóch z nich wynik przeszukiwania bazy danych kodów DNA był negatywny, a w jednym przypadku potwierdzono, że odnalezione zwłoki są zwłokami zaginionego mężczyzny (pkt 1.6. niniejszego wystąpienia).

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że dla zapewnienia realizacji wymogu zawartego w § 9 ust. 2 pkt 4 Zarządzenia Nr 124 zlecenia oznaczenia kodu DNA z materiału biologicznego do 180 od dnia przyjęcia zawiadomienia o zaginięciu, zasadnym jest aby materiał biologiczny do tych badań był zabezpieczony był niezwłocznie po przyjęciu zawiadomienia, aby nie utracić źródeł tego materiału.

1.3. Postępowania dotyczące poszukiwań obywateli polskich za granicą

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą w Komisariacie prowadzono dwie sprawy wymagające poszukiwania osób za granicą. W pierwszym przypadku, w dniu 3 czerwca 2013 r. do Komisariatu wpłynęło z KPP zawiadomienie o zaginięciu Krzysztofa S. (po czterech dniach od zgłoszenia)²³, w którym podano, że zaginiony od 7 lat przebywa w Szkocji pod wskazanym w zawiadomieniu adresem. Ojciec zaginionego uzasadnił złożenie w dniu 31 maja 2013 r. zawiadomienia, brakiem kontaktu (od 14 dni) z synem, z którym wcześniej taki kontakt utrzymywał regularnie.

W drugim przypadku w dniu 6 czerwca 2013 r. do Komisariatu wpłynęło zawiadomienie z KPP²⁴ o zaginięciu Marka W., złożone przez żonę. Również w tym

¹⁹ W sprawie KR.5471.4.2013 sporządzono i wysłano do KW Policji 20.06.2014 r., a w sprawie KR.5471.5.2013. sporządzono 11.07.2014 r., a wysłano do KWP, w dniu 14.07.2014 r.

²⁰ KR.5471.2.2014; KR.5471.3.2014 i KR.5473.25.2014 – wszystkie przypadki dotyczyły osób małoletnich.

²¹ Np. w związku z przekazaną przez rodzinę informacją że jasnowidz wskazał miejsca prawdopodobnego znajdowania się zwłok zaginionego zarządzono przeszukania (nie znaleziono), sprawdzono informacje o pobycie osób za granicą sprawdzono te fakty i otrzymano pozytywną informację, informacja o prawdopodobnym pobycie osób zaginionych w Głucholazach i Brzegu Dolnym zostały skierowane telegramy do właściwych komisariatów o sprawdzenie – odnaleziono zaginionych.

²² Krajowy System Informacyjny Policji.

²³ Zawiadomienie i notatkę o zaginięciu Krzysztofa S. zgłoszono w KPP w dniu 31 maja 2013 r. o 11:40 i zarejestrowano w KSIP o godz. 12:42. Komendant Komisariatu przyjął ww. dokumenty 3 czerwca 2013 r.

²⁴ Zawiadomienie i notatkę o zaginięciu Marka W. zgłoszono w KPP w dniu 5 czerwca 2013 r. o godz. 10:30 i zarejestrowano w KSIP o godz. 11:17. Komendant Komisariatu przyjął ww. dokumenty 6 czerwca 2013 r.

przypadku zgłoszenie uzasadniono brakiem kontaktu z osobą (od 37 dni) przebywającą za granicą (w Niemczech).

(dowód: akta kontroli str. 47, 48, 50-53, 59-64)

Z ustaleń kontroli wynika, że KPP nie występowała za pośrednictwem Komendy Wojewódzkiej Policji w Opolu²⁵, do Biura Międzynarodowej Współpracy Policji KGP z wnioskami o wszczęcie poszukiwań za granicą, lecz obydwie sprawy po nadaniu im kategorii II, z uwagi na miejsce stałego zamieszkania zaginionych na terenie gminy Otmuchów, niezwłocznie przekazała do realizacji Komisariatowi.

(dowód: akta kontroli str. 71)

W dniach wpływu ww. spraw do Komisariatu Detektyw Zespołu Kryminalnego opracował plany czynności poszukiwawczych, w których przewidział sprawdzenie w dostępnych bazach informacyjnych Policji, w szpitalach, policyjnych izbach zatrzymań oraz uzyskanie informacji z Narodowego Funduszu Zdrowia²⁶ o ewentualnym korzystaniu ze świadczeń medycznych, jak też zaplanował sporządzenie wniosków o poszukiwanie tych osób za granicą (w terminie do pięciu dni). Plany te zatwierdził Z-ca Komendanta.

(dowód: akta kontroli str. 49, 65)

W dniu 25 czerwca 2013 r. wysłane zostały z Komendy wnioski (sporządzone 21 czerwca 2013 r.) do KWP o wszczęcie poszukiwań ww. osób za granicą, celem przekazania ich do Biura Międzynarodowej Współpracy Policji KGP. Tym samym wniosek o poszukiwanie Krzysztofa S. został złożony przez Komisariat po 21 dniach, a o poszukiwanie Marka W. po 18 dniach, od przejęcia tych spraw.

(dowód: akta kontroli str. 54-57, 66-68)

W dniu 12 lipca 2013 r. wpłynęło pismo z KWP z informacją, że zaginiony Marek W. znajduje się w Niemczech, lecz nie życzy sobie kontaktów z rodziną (po 21 dniach od złożenia wniosku). Natomiast w sprawie Krzysztofa S. pismo KWP informujące, iż policjanci brytyjscy skontaktowali się z zaginionym, który nie chce kontaktować się z rodziną, wpłynęło 23 sierpnia 2013 r. (po 63 dnia od złożenia wniosku).

(dowód: akta kontroli str. 57, 58, 69, 70)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Wnioski do Biura Międzynarodowej Współpracy Policji KGP o wszczęcie poszukiwań za granicą Krzysztofa F. i Marka W., celem potwierdzenia czy ww. osoby zgłoszone jako zaginione przebywają w miejscu ostatnio znanego ich pobytu, zostały przekazane do KWP z nieuzasadnioną zwłoką.

Zgodnie z § 13 ust. 2 i 4 Zarządzenia Nr 124, policjant jest zobowiązany do przesłania za pośrednictwem oficera kontaktowego do biura KGP właściwego do koordynowania poszukiwań międzynarodowych, wniosku lub informacji²⁷, w celu przekazania ich do państwa nienależącego lub należącego do obszaru Schengen, gdy zaginięcie osoby ma związek z wyjazdem na terytorium takich państw.

Przywołany przepis nakazuje przesłanie informacji lub wniosku do ww. biura KGP z chwilą powzięcia wiedzy, że zaginięcie osoby ma związek z wyjazdem za granicę, bez dokonywania innych ustaleń. Dodatkowo poprzez zatwierdzenie przez Zastępcę Komendanta planów czynności poszukiwawczych, prowadzący poszukiwania Detektyw Zespołu Kryminalnego, zobowiązany był do sporządzenia informacji lub wniosków w ciągu pięciu dni od przejęcia spraw. Opóźnione skierowanie ww. wniosków o sprawdzenie przebywania osób w miejscu ostatnio znanego ich pobytu

²⁵ Dalej: KWP.

²⁶ Dalej: NFZ.

²⁷ Przyjęto zasadę sporządzania wniosku zgodnego ze wzorem ustalonym w Zarządzeniu Nr 124.

za granicą, niepotrzebnie wydłużyło ich poszukiwania oraz zaangażowało w te czynności funkcjonariuszy Komisariatu oraz innych instytucji i jednostek, co miało służyć sprawdzaniu czy zaginione osoby przebywają na terenie kraju²⁸ oraz było sprzeczne z poleceniem służbowym zawartym w planach czynności poszukiwawczych.

Detektyw Zespołu Kryminalnego wyjaśnił, że przekroczenie terminu wystąpienia do biura KGP właściwego do koordynowania poszukiwań międzynarodowych, wynikało z obciążenia obowiązkami w innych sprawach i postępowaniach, a także z konieczności ustalenia, czy w sprawach należy przesłać wnioski, czy też jedynie informację, o której mowa w § 13 ust. 4 pkt 1 Zarządzenia Nr 124.

(dowód: akta kontroli str. 184)

Również Zastępca Komendanta Komisariatu nadzorujący działalność Zespołu Kryminalnego wyjaśnił, że zwłoka w przekazaniu wniosków o poszukiwanie zaginionych za granicą wynika z konieczności ustalenia, czy w sprawach należy przesłać wnioski, czy też jedynie ww. informację. Wskazywał też na natłok innych spraw i duże obciążenie innymi obowiązkami.

(dowód: akta kontroli str. 252)

Opis stanu
faktycznego

1.4. Postępowania przy porwaniach rodzicielskich

W okresie objętym kontrolą w Komisariacie nie zarejestrowano zgłoszeń tzw. porwań rodzicielskich.

1.5. Wykorzystanie systemu Child Alert²⁹

W okresie od 20 listopada 2013 r., tj. od dnia wejścia w życie zmiany do Zarządzenia Nr 124³⁰ do dnia 10 lipca 2014 r., w Komisariacie nie zarejestrowano zgłoszeń, spełniających łącznie wszystkie kryteria wymienione w § 15a ust. 2 Zarządzenia Nr 124, umożliwiające uruchomienie systemu Child Alert. Wszyscy ankietowani funkcjonariusze stwierdzili, że w ich ocenie procedura uruchamiania systemu Child Alert jest przejrzysta.

(dowód: akta kontroli str. 14-17, 103, 108)

1.6. Działania związane z identyfikacją NN zwłok

W okresie objętym kontrolą w Komisariacie zarejestrowano jedno postępowanie dotyczące ujawnienia NN zwłok³¹. Jak ustalono, w dniu 15 lipca 2012 r. o godz. 17:30 na brzegu rzeki Nysa Kłodzka ujawnione zostały zwłoki w stanie całkowitego rozkładu. Zgodnie z § 31 Zarządzenia Nr 124 funkcjonariusze kontrolowanej jednostki dokonali oględzin zwłok i miejsca ich odnalezienia, przeprowadzili penetrację terenu oraz zabezpieczyli przedmioty tam znalezione. Miejsce odnalezienia oraz stan zwłok utrwalono na zdjęciach fotograficznych. Z uwagi na stan ciała nie pobrano odbitek linii papilarnych palców rąk i dłoni oraz próbek biologicznych. W notatce urzędowej dotyczącej odnalezienia zwłok odnotowano, iż Prokurator Prokuratury Rejonowej w Nysie nadzorujący tą sprawę, poleciła zabezpieczyć zwłoki do sekcji w Prosektorium w Nysie. Probki biologiczne ze zwłok

²⁸ W każdym z przypadków skierowano pisma do Ośrodka Pomocy Społecznej w Otmuchowie, NFZ Opolskiego Oddziału Wojewódzkiego w Opolu i Powiatowego Urzędu Pracy w Nysie.

²⁹ System wsparcia poszukiwań uprowadzonych i zaginionych osób małoletnich.

³⁰ Zarządzenie nr 26 z dnia 18 listopada 2013 r. zmieniające zarządzenie w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanych zwłok oraz szczątków ludzkich (Urz. KGP poz. 92 ze zm.).

³¹ Sprawa nr KR.5471.4.2012.

do oznaczenia kodu DNA zostały pobrane podczas oględzin i otwarcia zwłok, co nastąpiło w dniu 18 lipca 2012 r.

W ww. czynnościach nie uczestniczył funkcjonariusz Komisariatu prowadzący identyfikację NN zwłok, a jedynie do Komisariatu doręczono protokół z sekcji zwłok. Dane dotyczące NN zwłok zostały wprowadzone przez Komisariat do KSIP w terminie³² oraz w szczególności wymaganej przepisami decyzji Nr 167 Komendanta Głównego Policji z dnia 19 marca 2008 r. w sprawie funkcjonowania zestawu centralnych zbiorów informacji tworzących Krajowy System Informacyjny Policji³³ (15 lipca 2012 r. o godz. 19:00).

(dowód: akta kontroli str. 18, 19, 20, 21-23, 24-29, 30, 31)

Po ujawnieniu NN zwłok prowadzono czynności, wymienione w § 34 Zarządzenia Nr 124, w tym w dniu 12 sierpnia 2012 r. (28 dzień od ujawnienia zwłok) zlecono za pośrednictwem KPP dokonanie oznaczenia kodu DNA z zabezpieczonego materiału biologicznego z uzyskanym materiałem porównawczym. Materiał dostarczono do Instytutu Ekspertyz Sądowych w Krakowie w dniu 16 sierpnia 2012 r. (w 32 dniu od dnia ich ujawnienia).

(dowód: akta kontroli str. 32, 33)

W opinii Pracowni Genetyki Sądowej ww. Instytutu z 28 marca 2013 r. (wpływ do Komisariatu 17 kwietnia 2013 r.) potwierdzono, że znalezione zwłoki są zwłokami syna osób, od których pobrano materiał porównawczy DNA. Postanowieniem z dnia 24 maja 2013 r. zostało umorzone śledztwo prowadzone w sprawie o nieumyślne spowodowanie śmierci osoby, której zwłoki znaleziono w dniu 15 lipca 2012 r. (przestępstwo z art. 155 kk), w związku z brakiem danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego (art. 17 § 1 pkt 1 kpk). W dniu 28 maja 2013 r. ww. postanowienie zatwierdził Prokurator Prokuratury Rejonowej w Nysie.

(dowód: akta kontroli str. 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40)

W dniu 18 grudnia 2013 r., tj. po upływie ponad 8 miesięcy od otrzymania ekspertyzy oraz 6 miesięcy od umorzenia śledztwa w tej sprawie w bazie KSIP zarejestrowano zakończenie czynności związanych z identyfikacją ww. NN zwłok.

(dowód: akta kontroli str. 38)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W czynności oględzin i otwarcia NN zwłok w Prosektorium w Nysie, które zostały znalezione w dniu 15 lipca 2012 r. nie uczestniczył policjant prowadzący identyfikację, co było niezgodne z § 34 ust. 1 pkt 3 Zarządzenia Nr 124.

(dowód: akta kontroli str. 19-31)

Komendant Komisariatu wyjaśnił, że powodem powyższego był brak powiadomienia przez Prokuraturę o terminie otwarcia NN zwłok. W dokumentacji tej sprawy nie było dowodów świadczących o poinformowaniu Komisariatu o terminie wyznaczonym na dokonanie tej czynności.

(dowód: akta kontroli str. 295)

³² Rejestracja NN zwłok wg § 11 ust. 4 Instrukcji wykonywania czynności służbowych w zakresie przetwarzania informacji w Krajowym Systemie Informacyjnym Policji stanowiącej załącznik do przywołanej Decyzji, powinna nastąpić nie później niż 48 godzin od ich ujawnienia.

³³ Dz. Urz. KGP Nr 10 poz. 57 ze zm.

2. Dane dotyczące NN zwłok zostały wprowadzone do ewidencji policyjnej dopiero po upływie ponad 8 miesięcy od ustalenia tożsamości zmarłego pomimo, że zgodnie z § 37 ust. 2 Zarządzenia Nr 124 dane te powinny być wprowadzone niezwłocznie po identyfikacji.

(dowód: akta kontroli str. 23-38)

Detektyw Zespołu Kryminalnego prowadzący sprawę wyjaśnił, że opóźnienie wynikało z niedopatrzenia, gdyż była to pierwsza tego rodzaju sprawa jaką prowadził i nie był *dobrze zorientowany jak ją zakończyć*. Po wprowadzeniu 31 maja 2013 r. do KSIP danych o odnalezieniu poszukiwanej osoby, z uwagi na liczne obowiązki *zapomniiał o tym i dopiero po konsultacji z KPP*, ujawnił zakończenie sprawy w KSIP. Skutkiem powyższego był brak zapewnienia w ww. okresie aktualności danych o liczbie niezidentyfikowanych NN zwłok, jak też utrudnienie przeszukiwania tej bazy, wskutek przechowywania w niej zbędnych danych.

(dowód: akta kontroli str. 41)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

2. Współpraca Policji z innymi podmiotami mogącymi wziąć udział w czynnościach poszukiwawczych

Opis stanu faktycznego

W trakcie prowadzonych poszukiwań kontrolowana jednostka występowała do NFZ, Powiatowego Urzędu Pracy w Nysie i w Raciborzu³⁴, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Otmuchowie i w Raciborzu³⁵, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych³⁶, szpitali na terenie powiatu nyskiego, pogotowia ratunkowego i schroniska dla bezdomnych o przekazanie informacji dotyczących korzystania z usług lub świadczeń udzielanych przez te podmioty lub pobytu w nich przez osoby zaginione. Z korespondencji zawartej w teczках kontrolowanych 15 spraw wynika, że w ośmiu sprawach zasięcano informacji w czterech instytucjach. I tak, do NFZ w ośmiu sprawach występowano dwunastokrotnie - sześć informacji wpłynęło do Komisariatu w terminie do 21 dni, a pozostałe 26 dnia (2), 27 (2), 28, 34 i 37 dnia. Do PUP występowano dziewięciokrotnie, a odpowiedzi w siedmiu sprawach otrzymano do 21 dni, 34 (2) i 39 (2) dnia. Do OPS występowano dziewięciokrotnie, a odpowiedzi otrzymano w siedmiu przypadkach przed upływem 21 dni, a jedną otrzymano 27 dnia. Na zapytanie z 15 lipca 2014 r. do dnia zakończenia kontroli nie otrzymano odpowiedzi. W jednej sprawie³⁷ występowano dwukrotnie do ZUS, w jednym przypadku odpowiedź wpłynęła 47 dnia, a w drugim (zapytanie z 15 lipca 2014 r.) do zakończenia czynności kontrolnych żądana informacja nie została przekazana. Z notatek urzędowych sporządzonych przez funkcjonariuszy wynikało, że sprawdzenia obecności zaginionych w szpitalach, na pogotowiu ratunkowym, schronisku dla bezdomnych dokonywali funkcjonariusze w ramach patroli, niezwłocznie po otrzymaniu informacji o poszukiwaniu zaginionych. Informacji takich zasięcano również telefonicznie.

(dowód: akta kontroli str. 163-164)

³⁴ Dalej: PUP.

³⁵ Dalej: OPS.

³⁶ Dalej: ZUS.

³⁷ Jarosław L. sprawa KR.5471.5.2013.

Komendant Komisariatu wyjaśnił, że nie odnotował trudności z uzyskaniem informacji, czy zaginione osoby korzystały ze świadczeń ww. instytucji. Niemniej stwierdził, że zdarzały się przypadki długiego oczekiwania na odpowiedzi (np. PUP), i w takich przypadkach występowało z ponagleniami.

(dowód: akta kontroli str. 97)

W okresie objętym kontrolą, w jednym przypadku Komisariat współpracował przy poszukiwaniu zaginionego z innymi podmiotami. Jak ustalono, w dniu 11 grudnia 2013 r. dokonano penetracji dwóch miejsc wskazanych przez rodzinę zaginionego, w których według osoby uznawanej za jasnowidza, mogły znajdować się zwłoki. W poszukiwaniu uczestniczyło 26 funkcjonariuszy Policji (wraz z psem do poszukiwania zwłok), 18 strażaków Straży Pożarnej i trzech członków rodziny zaginionego. Akcja dowodził Komendant Komisariatu. Poszukiwania nie doprowadziły do znalezienia zwłok. Z notatek z prowadzonych poszukiwań nie wynika, aby wystąpiły problemy związane ze sporami kompetencyjnymi, co do prowadzenia poszukiwań.

(dowód: akta kontroli str. 203-207)

Komendant wyjaśnił, że wg niego Komisariat sprawnie współpracuje z podmiotami spoza Policji przy poszukiwaniu zaginionych. Do działań angażowano m.in. znajdującą się na terenie powiatu Jednostkę Ratowniczo-Gaśniczą Państwowej Straży Pożarnej w Nysie, jak też strażaków jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej z terenu Gminy Otmuchów. Nie prowadzono i nie brano udziału w żadnych wspólnych szkoleniach w zakresie działań poszukiwawczych z ww. podmiotami i Komisariat nie zawierał porozumień z ww. podmiotami na zadysponowanie sił i środków na wypadek poszukiwań zaginionych.

(dowód: akta kontroli str. 97)

Z dokumentów zgromadzonych w teczkach dotyczących poszukiwań zaginionych nie stwierdzono przypadków, w których Wydziały Techniki Operacyjnej KWP odmawiały dokonania ustaleń dotyczących bilingów rozmów osób zaginionych, lokalizacji logowania telefonu komórkowego do stacji bazowej sieci.

Komendant wyjaśnił, że zdarzały się przypadki braku podejmowania działań przy poszukiwaniu zaginionych w związku z brakiem podstaw prawnych. Do takich przypadków zaliczył zaniechanie występowania o przekazanie bilingów telefonicznych w przypadku osób zaginionych zakwalifikowanych do kategorii II i III (możliwe jest jedynie w przypadku kategorii I³⁸) oraz odstępowanie od przeszukiwań lokali za osobami zaginionymi, pomimo posiadania uzasadnionych podejrzeń, że mogą w nich przebywać (zgodnie z art. 219 Kodeksu postępowania karnego przeszukanie możliwe jest tylko w przypadku osób podejrzanych)³⁹.

(dowód: akta kontroli str. 97)

Stwierdzono jednakże, iż Komisariat w uzasadnionych przypadkach występował do KWP Wydziału Techniki Operacyjnej o ustalenie lokalizacji logowania się telefonów komórkowych, w przypadkach niższych kategorii. W dniu 8 stycznia 2014 r. wystąpiono telegramem do ww. Wydziału o wskazanie miejsca logowania się telefonu zaginionej Anity G. zakwalifikowanej do kategorii III (osoba, która wcześniej

³⁸ Zarządzenie Nr 124 w §2 ust. 1, pkt 2 definiuje, iż do kategorii I kwalifikuje się osoby zaginione w następstwie okoliczności uzasadniających podejrzenie popełnienia na jej szkodę przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności, albo uzasadniających podejrzenie zagrożenia dla jej życia, zdrowia lub wolności, a tylko w takich przypadkach wg art. 20c ustawy o Policji, ma prawo uzyskać dane o których mowa w art. 180c i 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. *Prawo telekomunikacyjne* (Dz. U. Nr 171, poz. 1800, ze zm.), w celu zapobiegania i wykrywania przestępstw.

³⁹ Potwierdzeniem braku podejmowania czynności pomimo podejrzenia przebywania w mieszkaniu osoby zaginionej była notatka przesłana z KPP w Nysie w której podano, że po otrzymaniu wiarygodnych informacji o przebywaniu w mieszkaniu zaginionej odstąpiono od przeszukania, bowiem funkcjonariuszom Policji nie otwarto drzwi.

kilka razy uciekała z domu rodzinnego) w związku z przesłanym do matki SMS, w którym sugerowała targnięcie się na własne życie i wskazała, że przebywa w lesie pod Bielawą. W tym samym dniu Komisariat otrzymał wskazanie miejsca logowania i wykaz połączeń z tego numeru, z których wynikało, że logowanie następowało z telefonu w Brzegu Dolnym. W konsekwencji osoba poszukiwana została odnaleziona w tej miejscowości przez funkcjonariuszy Policji (w dniu 9 stycznia 2014 r.).

(dowód: akta kontroli str. 153-162)

Podstawą występowania o takie dane był art. 20c ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji⁴⁰ oraz ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych⁴¹ i ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną⁴².

Z ankiety przeprowadzonej w ramach niniejszej kontroli wynika, że jedenastu z dwunastu ankietowanych funkcjonariuszy wskazało na potrzebę zwracania się do Wydziału Technik Operacyjnych o ustalenie ww. danych.

(dowód: akta kontroli str. 103, 107)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴³, wnosi o podjęcie działań organizacyjnych mających na celu wyeliminowanie przypadków braku lub nieterminowej realizacji zadań nałożonych przez Komendanta Głównego Policji Zarządzeniem Nr 124, a także uzupełnienie Regulaminu Komisariatu oraz kart opisu stanowisk pracy o zadania z zakresu poszukiwania osób zaginionych i identyfikacji NN zwłok.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

⁴⁰ Dz. U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687 ze zm.

⁴¹ Dz. U. z 2002 r., Nr 101, poz. 926 ze zm.

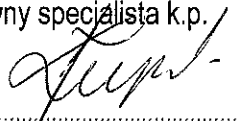
⁴² Dz. U. z 2013 r. poz. 1422.

⁴³ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, dnia 7 września 2014 r.

Kontroler
Zbigniew Łupicki
Główny specjalista k.p.

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu

Dyrektor

DYREKTOR
z up.

Janusz Madej
Wicedyrektor
Delegatury NIK w Opolu
.....
podpis

